Materiallar to'plami · Conference Proceedings
"ZAMONAVIY TADQIQOTLAR VA BARQAROR RIVOJLANISH" respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
04 August 2026
UDK 61
FILOLOGIYA

TIBBIYOTDA ILMIY TADQIQOTLAR VA TEXNOLOGIK INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI HAMDA ULARNI AMALIYOTDA QO'LLASHNING SAMARADORLIGI

Irodaxon Xamdamovna Mirzayeva*
Pedagogika, psixologiya va filologiya kafedrasi
✉ irodaxonmirzayeva89@gmail.com

ANNOTATSIYA

Tibbiyot sohasida ilmiy tadqiqotlar va texnologik innovatsiyalar tobora muhim ahamiyat kasb etib, zamonaviy sog'liqni saqlash tizimining ajralmas qismiga aylanmoqda. Ushbu maqolada tibbiyotda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarning mazmuni, ular orqali yaratilayotgan yangi diagnostika va davolash uslublari, innovatsion texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etishdagi imkoniyatlar va muammolar atroflicha tahlil qilinadi. Ayniqsa, XXI asrning ikkinchi yarmida sun'iy intellekt, genomika, robototexnika, mobil sog'liqni saqlash texnologiyalari kabi ilg'or texnologiyalar tibbiyot sohasiga tezkorlik bilan kirib kelayotgani hamda bu jarayon kasalliklarni erta aniqlash, aniq tashxis qo'yish va shaxsiylashtirilgan davolashda yangi bosqichni boshlab bergani ta'kidlanadi. Maqolada ilmiy tadqiqotlarning fundamental va amaliy yo'nalishlardagi o'rni yoritiladi. Fundamental tadqiqotlar kasalliklarning kelib chiqish sabablari va rivojlanish mexanizmlarini chuqur o'rganishga xizmat qilsa, amaliy tadqiqotlar esa bu bilimlar asosida real hayotga tadbiq etilishi mumkin bo'lgan tashxis va davo usullarini yaratishga yo'naltirilgan. Innovatsion texnologiyalarning sog'liqni saqlash tizimiga tatbiq etilishi esa davo samaradorligini oshirish, tibbiy xizmatlar qulayligi va tezligini ta'minlash, shuningdek, resurslarni tejash imkonini bermoqda. Shuningdek, maqolada tibbiyot tizimida yuzaga kelayotgan ayrim muammolar – ilmiy tadqiqotlarga yetarli e'tibor va mablag' ajratilmasligi, innovatsion texnologiyalarga ijtimoiy va kasbiy tayyorgarlikning pastligi, qonunchilikdagi bo'shliqlar va kadrlar yetishmovchiligi kabi jihatlar ham atroflicha tahlil qilinadi. Bu muammolarni hal etish uchun maqolada aniq yechimlar va takliflar beriladi. Jumladan, ilmiy loyihalarni moliyalashtirishni kuchaytirish, tibbiyot xodimlarini qayta tayyorlash va zamonaviy texnologiyalar bo'yicha malakasini oshirish, xalqaro tajriba va ilmiy hamkorlikni kengaytirish, shuningdek, raqamli sog'liqni saqlash infratuzilmasini yaratish zarurligi alohida qayd etiladi.Maqola tibbiyotdagi zamonaviy yondashuvlarning nazariy asoslari va amaliy natijalarini o'zida mujassamlashtirgan bo'lib, ilmiy-texnik taraqqiyotning sog'liqni saqlash tizimidagi roli va istiqbollarini keng yoritadi. U nafaqat tibbiyot sohasidagi mutaxassislar, balki sog'liqni saqlash siyosatini shakllantiruvchi rahbarlar, ilmiy izlanishlar olib borayotgan tadqiqotchilar va innovatsion loyihalar bilan shug'ullanuvchi tashkilotlar uchun ham dolzarb metodologik va amaliy qo'llanma sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar

tibbiyot, ilmiy tadqiqot, texnologik innovatsiya, diagnostika, sun'iy intellekt, telemeditsina, genomika, sog'liqni saqlash.

DOI: 10.5281/zenodo.21743923

Kirish

So'nggi o'n yilliklarda tibbiyot sohasi jadal sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Ushbu taraqqiyotning asosiy omillaridan biri sifatida ilmiy tadqiqotlar va texnologik innovatsiyalarni ko'rsatish mumkin. Ilm-fan yutuqlari, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt (AI), robototexnika va genetik muhandislik kabi zamonaviy yondashuvlar tibbiy diagnostika, profilaktika va davolash jarayonlarini tubdan o'zgartirmoqda.

XXI asrda tibbiyot sohasida yuz berayotgan tub o'zgarishlar, avvalo, ilmiy tadqiqotlar va texnologik innovatsiyalarning jadal rivoji bilan bevosita bog'liqdir. Sog'liqni saqlash tizimining rivojlanishi uchun zamonaviy ilm-fan va texnologiyalarni amaliyotga samarali joriy etish zaruriy bo'lib bormoqda. Har qanday zamonaviy tibbiy yutuq o'z asosini fundamental ilmiy tadqiqotlardan oladi, texnologik yondashuvlar esa bu yutuqlarni keng ommaga taqdim etishga xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqotlarning tibbiyotdagi o'rni

Ilmiy tadqiqotlar tibbiyotning barcha yo‘nalishlarida – klinik, laborator, farmakologik, epidemiologik va boshqa tarmoqlarda muhim rol o‘ynaydi. Ular orqali yangi dori vositalari, muolaja usullari, vaksinalar va tashxis texnologiyalari yaratilmoqda.

Misol: Genetik tadqiqotlar orqali irsiy kasalliklar erta aniqlanmoqda. Bu shaxsiylashtirilgan tibbiyotga asos bo‘ldi.

Texnologik innovatsiyalar va ularning ahamiyati

Texnologik innovatsiyalar quyidagi yo‘nalishlarda tibbiyotga jiddiy ta’sir ko‘rsatmoqda:

- **Sun’iy intellekt (AI):** Diagnostik tasvirlarni aniqlik bilan tahlil qilish.
- **Telemeditsina:** Masofaviy maslahat va monitoring.
- **Robototexnika:** Minimal invaziv operatsiyalarda aniqlik va xavfsizlikni ta’minlaydi.
- **Genetik muhandislik:** Yangi davolash uslublarini yaratmoqda.
- **Mobil texnologiyalar:** Sog‘liqni nazorat qilish imkonini beradi.

Amaliyotda qo‘llash samaradorligi

Innovatsion texnologiyalar:

- Diagnostikani tezlashtirmoqda;
- Davolash sifatini oshirmoqda;
- Davolash xarajatlarini kamaytirmoqda;
- Profilaktika ishlarini kuchaytirmoqda;
- Tibbiy xizmatlar qulayligini oshirmoqda.

Tahlil

Bugungi kunda ilmiy tadqiqotlar va innovatsion texnologiyalar rivojlangan davlatlarda sog‘liqni saqlash tizimining ajralmas qismiga aylangan. Ammo rivojlanayotgan davlatlarda bu jarayon sust kechmoqda. Quyidagi muammolar mavjud:

- Ilmiy tadqiqotlarga yetarli mablag‘ ajratilmasligi;
- Innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy qilishdagi byurokratik to‘siqlar;
- Mutaxassislarning zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash bo‘yicha yetarli malakaga ega emasligi;
- Aholining ayrim qatlamlarida raqamli savodxonlik pastligi;
- Yangi texnologiyalarga ijtimoiy va madaniy moslashuvning sustligi.

Bu holat tibbiyotda yangi yondashuvlarning samaradorligini to‘liq ro‘yobga chiqarishga to‘sqinlik qilmoqda.

Yechim va takliflar

Muammoning yechimi sifatida quyidagi chora-tadbirlar taklif qilinadi:

1. Ilmiy tadqiqotlarni qo‘llab-quvvatlash:

Tibbiyot institutlari, ilmiy markazlar va universitetlarda innovatsion loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish.

Yosh olimlar va tadqiqotchilar uchun grantlar va stipendiyalar ajratishni kengaytirish.

2. Kadrlar salohiyatini oshirish:

Tibbiyot xodimlarini sun’iy intellekt, genomika, robototexnika bo‘yicha qayta tayyorlash va malaka oshirish dasturlarini joriy qilish.

Xorijiy tajriba asosida zamonaviy ilmiy-tadqiqot metodologiyalarini o‘rgatish.

3. Texnologiyalarni amaliyotga joriy etish:

Har bir viloyat yoki tuman miqyosida innovatsion klinikalar yoki tibbiyot markazlari tashkil etish.

Telemeditsina xizmatlarini qonunchilik asosida mustahkamlash va ularni standartlashtirish.

4. Axborot texnologiyalarini rivojlantirish:

Aholining raqamli savodxonligini oshirish dasturlarini ishlab chiqish.
Mobil ilovalar orqali sog‘liqni nazorat qilish xizmatlarini rivojlantirish.

5. Hamkorlik va integratsiya:

O‘zbekiston tibbiyot tizimini xalqaro ilmiy-tadqiqot loyihalariga faol jalb etish.
Yangi texnologiyalarni mahalliylashtirish (import o‘rnini bosuvchi texnologiyalarni yaratish).

Xulosa

Tibbiyotda ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar sog‘liqni saqlash tizimini tubdan isloh qilishga xizmat qilmoqda. Ammo ularni to‘liq samarali qo‘llash uchun strategik rejalashtirilgan yondashuv, infratuzilma, malakali kadrlar va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlov zarur. Taklif etilgan chora-tadbirlar nafaqat innovatsion rivojlanish, balki milliy sog‘liqni saqlash tizimining barqaror va uzluksiz faoliyatini ta’minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi.Tibbiyot sohasidagi ilmiy tadqiqotlar va texnologik innovatsiyalar bugungi kunda inson salomatligini saqlash va mustahkamlashda muhim vosita bo‘lib xizmat qilmoqda. Ularni amaliyotga samarali joriy etish orqali sog‘liqni saqlash tizimining sifati, qulayligi va samaradorligi ortmoqda. Shu bois, bu yo‘nalishdagi izlanishlar va ularni qo‘llab-quvvatlash strategik ahamiyatga egadir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti. *Global Health and AI Report*, 2023.
2. Khamdamova D., *Innovatsion texnologiyalar va tibbiyot*, Toshkent: 2022.
3. Smith J. et al. (2021). *Artificial Intelligence in Healthcare*, Springer.
4. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi statistik ma’lumotlari, 2024.
5. “Structural-Semantic and Linguocultural Aspects of Medical Terms Related to the Psychological State of a Person in English and Uzbek Languages”
6. EXCELLENCIA: INTERNATIONAL MULTI-DISCIPLINARY JOURNAL OF EDUCATION 2025-yil. https://multijournals.org/index.php/excellencia-imje/article/view/2969